

“Sivil Toplum Örgütlerinin En Önemli Fonksiyonu Toplumsal Talepleri Karar Mekanizmalarına İletmeleridir”

Bir taraftan yardım faaliyetleri ile ihtiyaç sahiplerinin yardımına koşan, bir taraftan deprem gibi doğal afetlerle mağdur olan insanların imdadına yetişen sivil toplum kuruluşları, bir taraftan da karar alma mekanizmalarına etki ederek, toplumsal taleplerin karar alıcılara iletilmesinde çok önemli roller üstlenmektedir.

Röportaj: Kasım TURGUT

Kasım TURGUT: Sayın başkanım, dünya genelinde sivil toplum kuruluşları her alanda varlık göstermeye başladı. Sivil toplumun her geçen gün daha önemli hale geldiği görülmektedir. Derneklerin sivil toplum kuruluşları içindeki yeri ve ülkemizde sivil toplumun gelişimi adına üstlendikleri fonksiyonlar sizce nelerdir?

Mustafa YARDIMCI: Dünya genelinde sivil toplum kuruluşlarının, hayatın hemen her alanında varlık gösterdiği tespiti çok yerinde bir tespittir. Önceleri sadece yardım faaliyetleriyle isimlerini duyuran sivil

toplum kuruluşları, bugün itibarıyla eğitimden sağlığa, müzikten spora, hatta ekonomiden politikaya çok çeşitli alanlarda boy göstermektedir. Bu durum, çeşitli sosyal ihtiyaçların karşılanması adına önemli bir fırsattır. Zira devlet ve özel sektörün dışında bağımsız bir alanda faaliyet yürütmekte olan bu kuruluşlar, boş bırakılan ya da yetersiz kalan sosyal alanlarda, birçok toplumsal ihtiyacın karşılanmasına katkıda bulunmaktadır. Bir taraftan yardım faaliyetleri ile ihtiyaç sahiplerinin yardımına koşan, bir taraftan deprem gibi doğal afetlerle mağdur olan

insanların imdadına yetişen sivil toplum kuruluşları, bir taraftan da karar alma mekanizmalarına etki ederek, toplumsal taleplerin karar alıcılara iletilmesinde çok önemli roller üstlenmektedir. Bana göre sivil toplum kuruluşlarının en önemli fonksiyonu, bu noktada karşımıza çıkmaktadır.

Karar alma mekanizmalarına etki edebilmek, toplumun sesinin duyurulması adına önemli olduğu kadar, kamu ve özel sektörün veriminin artırılması adına da önemlidir. Çünkü bu sayede, hem kamu hem de özel sektörün sahip olduğu kaynakların,

toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda daha etkin kullanılması sağlanmaktadır.

Sorunuzun diğer kısmı ile ilgili olarak, derneklerin sivil toplum kuruluşları içindeki yeri ülkemizde ayrı bir öneme sahiptir. Avrupa ve Amerika başta olmak üzere, gelişmiş ülkelerin çoğunda Türkiye'den farklı bir sivil toplum yapısı ile karşılaşırız. Örneğin İngiltere ve Amerika'da dernek ve vakıf ayrımı kesin hatlarıyla yapılmamıştır. Bu ülkelerde daha çok charity (yardım kuruluşu) ismi verilen ve dernek ile vakıf arası bir yapıya sahip olan yardım kuruluşları ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte şirket şeklinde bir görünümü olan, ama kar amacı gütmeyen için sivil toplum kuruluşu olarak değerlendirilen ve bu yönde faaliyette bulunan kara amacı gütmeyen kuruluşlar (Non Governmental Organisations) söz konusudur.

Türkiye'de ise derneklerin, vakıf, sendika ve meslek örgütleri gibi diğer sivil toplum örgütleri dışında farklı bir konumu vardır. Bu gün itibarıyla Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarından bahsedildiğinde, öncelikle akla gelen Derneklerdir. 90.000 civarındaki sayılarıyla diğer sivil toplum kuruluşlarından çok daha fazla olan dernekler, kuruluş ve örgütlenmelerinin kolay olması sayesinde hızlı hareket edebilmekte ve ihtiyaç duyulan alanlarda daha etkin olabilmektedir. Ancak şu da bir gerçek ki, bu alanda hem iyi uygulamalar hem de büyük çaplı işler yapan derneklerin sayısı maalesef arzulanan seviyede değil.

Kasım TURGUT: Sizce sivil toplum konusunda Türkiye nasıl bir görünüme sahiptir, gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında, yeterli ilgi ve desteğin olduğunu söyleyebilir miyiz?

Mustafa YARDIMCI: Sivil toplum kuruluşlarının daha etkin ve güçlü

olduğu ülkelerde, Devlettten beklenen birçok hizmetin bu kuruluşlarca sağlandığını görmekteyiz. Örneğin İngiltere'de faaliyette bulunan Marie Curie Cancer Care adlı sivil toplum kuruluşu, kanserle mücadelede çok önemli hizmetler ifa etmektedir. İhtiyaç sahibi kanser hastalarına gerektiğinde evlerinde de sağlık hizmeti veren bu kuruluş, bünyesindeki binlerce çalışanı ile ülkenin her yerinde sağlık hizmeti vermektedir. İngiltere hükümeti bu kuruluşta görev alan hemşirelere ödenen ücretin % 50 sini karşılayarak, bu tür hizmetlerin sivil toplum kuruluşları eliyle ifa edilmesini ve bu sayede devletin yükünün büyük ölçüde hafifletilmesini teşvik etmektedir.

Ülkemizde, büyük çaplı sivil toplum kuruluşlarının sayısı her ne kadar arzu edilen seviyede olmasa da her geçen gün artmaktadır. Artması da beklenmektedir, çünkü şartlar sivil toplum kuruluşlarının daha etkin olmaları için daha uygun hale gelmiştir. 17 Ağustos Depremiyle büyük bir imtihan yaşayan halkımız, devletle birlikte sivil toplum kuruluşlarını da yanında bulmuş ve onlarla adeta bütünleşmiştir. Zaten halkın temsilcisi olan sivil toplum kuruluşları, halkın ihtiyaçlarını karşılamada bu bütünleşme sayesinde daha etkin hale gelmiştir. Halk bu kuruluşlar-

Sivil toplum kuruluşlarının daha etkin ve güçlü olduğu ülkelerde, Devlettten beklenen birçok hizmetin bu kuruluşlarca sağlandığını görmekteyiz.

dan ilgi ve desteğini esirgememiştir.

Diğer taraftan, devletle sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkilerin de olumlu yönde değişim gösterdiğine şahit olmaktayız. Birçok alanda, sivil toplum kuruluşları ile kamu kurumlarının ortak proje yürütmesine yasal imkân tanınmasına rağmen, bu imkânlardan yeterli düzeyde yararlanılamıyordu. Ancak bu yönde ciddi adımlar atıldığını görüyoruz. Örneğin Belediye Kanununa göre, hemşehrlik hukuku çerçevesinde ve kentin kalkınma öncelikleri doğrultusunda yerel sorunların çözümü için çalışan Kent Konseylerinde sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri yer almaktadır. Bir görevi de sivil toplumun gelişmesine ve kurum-sallaşmasına katkıda bulunmak olan Kent Konseylerinin, karar alma mekanizmalarına etki ederek, yerel ihtiyaçların karşılanmasında çok önemli rolleri bulunmaktadır. Kent

konseyinde oluşturulan görüşlerin, belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınması yasa ile öngörül-müş bir zorunluluktur. Konumuzla ilgili olarak Bursa Kent Konseyinin örnek alınacak projelere imza attı-ğını söyleyebilirim.

Yine Belediye Kanunu ile sivil toplu-m kuruluşlarına İhtisas Komisyon-larında görev alma, Stratejik Plan hazırlanması sırasında görüş sunma imkânı sağlanmıştır. Aynı şekilde yerel düzeyde sivil toplum kuru-luşlarının İl Özel İdareleri ile ortak projeler yürütmesine ilişkin benzer düzenlemeler getirilmiştir.

Yerel düzeyde bahsettiğimiz imkânlar sağlanırken, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Ka-nunu ile genel yönetim kapsamın-daki bütün kamu idarelerine, sivil toplum kuruluşlarına yönelik nakdi yardım yapmalarının önü açılmıştır. Bunun için söz konusu idarelerin bütçelerine ödenek koymaları yeter-li olacaktır. Birçok bakanlık ve kamu idaresi, kendi görev alanları ile ilgili faaliyet yürüten sivil toplum kuruluş-larına, hem 5018 sayılı Kanunun sağladığı imkânla hem de kendi

özel kanunlarında yer alan bazı hükümlere istinaden maddi destek sağlamaktadır. İçişleri Bakanlığı'nca derneklere yönelik olarak sağlanan proje karşılığı nakdi yardımlar, bu tür destekler için iyi bir örnek teşkil ettiğini düşünüyorum. Bakanlığımızca yapılan yardımların her yıl artarak devam edecektir.

Burada hatırlatmak istediğim bir diğer husus da Kalkınma Ajansları-mızca sağlanan imkânlardır. Bu gün itibarıyla sayıları yirmi altıya ulaşan ve ülkemizin her bölgesinde aktif çalışmalar yürüten Kalkınma Ajans-larınca sağlanan projeler, mutlaka değerlendirilmesi gereken fırsatlar sunmaktadır. Bu projeler sayesinde yapılacak çalışmalar, hem sivil toplu-m kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu kaynağı sağlayacak hem de toplumsal sorunların çözümüne dinamizm kazandıracaktır.

Buradan sizin vasitanızla, dernekler başta olmak üzere tüm sivil toplum kuruluşlarına seslenmek istiyorum. Lütfen, kamu kurumlarınca sağla-nan bu imkânlardan yararlanma ve kamu kurumlarını çalışmalarınıza dâhil etme adına daha çok çaba

gösterin. Göreceksiniz ki bu çalış-malarınız sayesinde amacınıza ulaş-ma yolunda engelleri aşmak daha kolay olacak.

Yine sizin aracılığınızla, başta Vali, Kaymakam ve Belediye Başkanları gibi yerel yönetimlerin üst düzey yö-neticileri olmak üzere, bütün kamu kurumlarımıza; sivil toplum kuruluş-ları ile ortak çalışma yapmaktan ve onları, çalışmalarında desteklemek-ten kaçınmamaları çağrısında bu-lunmak istiyorum. Bu sayede hem ekonomimizin, hem de demokrasi-mizin gelişeceğine inanıyorum.

Kasım TURGUT: Yeni bir Anayasa yapım sürecinde bir kez daha sivil toplum kuruluşlarının karar alma mekanizmalarına katılımı konusu gündeme gelmiştir. Konu ile ilgili değerlendirmelerinizi alabilir mi-yiz?

Mustafa YARDIMCI: Bir kez daha ifade etmeliyim ki karar alma meka-nizmalarına etki etmek ve toplumsal talepleri karar alıcılara iletmek, si-vil toplum kuruluşlarının en önemli fonksiyonlarından biridir. Konu yeni bir Anayasa yapımı olduğunda, bu önem daha da artmaktadır. Sivil Anayasa tartışmalarının olduğu bir ortamda, sivil toplum kuruluşlarının taleplerini dikkate almaksızın, tam bir toplumsal mutabakatın sağlan-dığı anayasa yapılamaz. Bu ko-nuda sivil toplum kuruluşlarımızın kendilerine düşen sorumlulukların farkında olması çok önemlidir. Hem medya aracılığı ile hem de bizzat karar alıcılarla görüşerek taleplerini iletebilecek sivil toplum kuruluşları, bunun için her fırsatı değerlendirmelidir.

Anayasa Uzlaşma Komisyonu, yeni anayasa yapım sürecine dair, sivil toplum örgütlerinin ve hatta ilgili her vatandaşın görüş ve önerilerini iletebilmeleri için yeni bir internet sayfası oluşturmuştur. TBMM Başka-nımız Sayın Cemil ÇİÇEK 31 Ekim tarihinde yaptığı açıklama ile sivil

toplum örgütlerinin de yer aldığı tüm ilgililerin görüş ve önerilerini 31 Aralık tarihine kadar internet üzerinden iletebileceklerini ve iletilecek bu görüşlerin 2012 Nisan ayı sonuna kadar değerlendirileceği belirtilmişti. Sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerilerini kendi imkânları ile iletmelerini beklemeden, onlara bu yönde çağrı yapılması katılımcı demokrasi adına çok önemlidir. Ümit ediyorum ki bu konuda herkes üzerine düşen sorumluluğu yerine getirerek, ülkemizin yeni ve çağdaş bir Anayasaya kavuşması için gayret gösterir.

Kasım TURGUT: Bütün bu değerlendirmeleriniz üzerine, ülkemizde sivil toplumun geleceğini özellikle devletle olan ilişkileri bağlamında nasıl görüyorsunuz?

Mustafa YARDIMCI: Ülkemizde sivil toplumun her geçen gün daha da güçlendiğini ve bunun toplumun refah seviyesinin artması ve demokrasimizin gelişmesi adına sevindirici bir durum olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz. Bu gün itibarıyla ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet yürüten, hem yurt içinde hem de yurtdışında ülkemiz adına gurur duyulacak çalışmalar yapan birçok sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Bunlardan bazıları çoğu kamu idaresinden daha teşkilatlı ve daha profesyonel çalışmalar yürütmekte-

dir. Ancak bunların sayısı arzu edilen seviyede maalesef değildir.

Ülkemizde, büyük çaplı sivil toplum kuruluşlarının sayılarının artması, hem sivil toplumun gelişimi hem de toplumsal ihtiyaçların daha etkin olarak karşılanması adına çok önemlidir.

Dernekler başta olmak üzere, sivil toplum kuruluşlarımızın ve bu kuruluşlara üye olan vatandaşlarımızın sayısı her geçen artmaktadır. Bu durum sivil toplumun geleceği adına ümit vericidir. Zira sivil toplum kuruluşları halkın destek ve yardımları ile ayakta durabilirler. Halkın destek ve güveninin kaybedildiği bir ortamda, devletin veya özel sektörün desteği olsa bile sivil toplum kuruluşlarının güç kazanması mümkün olmaz. Dolayısı ile diyebiliriz ki sivil toplum kuruluşlarının en önemli sermayesi halkın güvenidir. Anadolu halkı geçmişten gelen kültürel birikimi ile fedakârlığı ve yardım etmeyi seven bir halktır. Halkımız fedakârlık duyguları ile sivil toplum kuruluşlarını desteklerken, sivil toplum kuruluşlarımız da bu desteğin kıymetini bilmelidir. Sivil toplum kuruluşlarımızın halkın güvenliğini koruma adına, çalışmalarında şeffaf ve hesap verebilir olmaya son derece önem vermeleri gerekir. Şeffaflık ve hesap verebilirlik dünya genelinde, benim-

Sivil toplum kuruluşlarımızın halkın güvenliğini koruma adına, çalışmalarında şeffaf ve hesap verebilir olmaya son derece önem vermeleri gerekir.

senen ilkeler haline gelmiştir. Dolayısıyla vatandaşlardan alınan bağış ve yardımların, bu ilkeler doğrultusunda, nerede ve nasıl kullanıldığının hesabı açık olmalıdır.

Devletle olan ilişkilerin her geçen gün daha da arttığını, sivil toplum-kamu ilişkileri ile birçok soruna ortak çözümler üretildiğini çok iyi fark etmemiz gerekmektedir. Bu konuda ki farkındalık arttıkça, hem kamu tarafı hem de sivil toplum kuruluşları olumlu yöndeki çabalarını artıracaklardır.

Sonuç olarak, ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının gelişimi adına ümitli olduğumu bir kez daha ifade ederken, özellikle büyük ölçekli sivil toplum kuruluşlarımızın sayılarının artması adına, özveriyle çalışmaya devam etmemiz gerektiğini, bu istikamette hem sivil toplum kuruluşlarına hem de devlete önemli sorumluluklar düştüğünü hatırlatmak isterim.

